

**Община Велико
Търново**

Весела Величкова, водещ финансов анализатор
v.velichkova@bcra-bg.com

Калина Димитрова, финансов анализатор
k.dimitrova@bcra-bg.com

Кредитен рейтинг на община Велико Търново	Актуализация	Актуализация	Актуализация
Дата на рейтингов комитет:	19.02.2015	17.03.2016	23.03.2017
Дата на публикуване:	20.02.2015	18.03.2016	24.03.2017
Дългосрочен рейтинг:	BB+	BB+	BB+
Перспектива:	Стабилна	Стабилна	Положителна
Краткосрочен рейтинг:	B	B	B
Дългосрочен рейтинг по национална скала:	A- (BG)	A- (BG)	A- (BG)
Перспектива:	Стабилна	Стабилна	Положителна
Краткосрочен рейтинг по национална скала:	A-2 (BG)	A-2 (BG)	A-2 (BG)

*За пълната рейтингова история вижте края на документа

„БАКР - Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) е третата пълноправна рейтингова агенция в ЕС, регистрирана съгласно Регламент № 1060/2009 на Европейския Парламент и на Съвета на Европа. Присъдените от БАКР кредитни рейтинги важат в целия ЕС и са изцяло равнопоставени с тези на останалите признати от Европейския орган за ценни книжа и пазари агенции, без териториални или други ограничения.

„БАКР – Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) присъжда на община Велико Търново следните рейтинги:

- Дългосрочен кредитен рейтинг **BB+**, перспектива: **положителна**, краткосрочен кредитен рейтинг **B**;
- Дългосрочен рейтинг по национална скала **A- (BG)**, перспектива: **положителна**, краткосрочен рейтинг по национална скала **A-2 (BG)**.

Използвана е официално приетата от БАКР методология за присъждане на кредитен рейтинг на община (http://www.bcra-bg.com/files/file_318.pdf).

За изработването на кредитния доклад и присъждането на кредитен рейтинг е използвана информация от оценяваната община, Министерство на финансите, Национален Статистически Институт, Агенция по заетостта,

база данни на БАКР, консултанти и други източници на публична информация.

През 2015г. икономиката отчита реален растеж от 3.6% - най-високата стойност след финансовата криза, като най-голям принос има износът на стоки и услуги, подкрепен от нарастване в крайното потребление. Отчетеният растеж в БВП е повече от 2 пъти по-висок от постигнатия за предходните 2 години (1.6% за 2014г., 1.3% за 2013г.). През първото полугодие на 2016г. се забелязва нарастване в значението на вътрешното потребление за растежа на икономиката.

Потока на чуждестранни инвестиции достига 3.7% от БВП, след като се е колебал около 3.1%-3.3% през предходните 3 години. Забелязва се значително нарастване в реинвестираната печалба през изминалата година, както и увеличение на инвестициите в дяловия капитал. Инвеститорите обаче остават предпазливи, като нивата на инвестициите се запазват значително по-ниски от годините преди кризата. За полугодията на 2016г. чуждестранните инвестиции се свиват леко спрямо същия период на предходната година – спадат до 2.0% от БВП (2.1% от БВП към Q2 2015г.).

Запазват се благоприятните промени на пазара на труда в страната – коефициентът на безработица (както и продължителната безработица като процент от активното население) запазват

тенденцията си на намаляване след 2013г. За 2015г. средногодишна безработица възлиза на 9.2% (11.5% за 2014г.).

От началото на 2014г. се наблюдават дефлационни процеси, които достигат пика си в началото на 2015г. и се запазват до края на годината. Ситуацията на дефлация се запазва и през 2016г., като се предвижда изменението в ценовото равнище да е около -0.7% към края на годината. ЕК предвижда факторите, действащи в посока намаление на ценовото равнище, да се изчистят, и през 2017г. страната да премине към ситуация на ниска инфлация.

За банковата система събитията през 2014г. доведоха до появата на потенциална опасност за банковите институции от задълбочаване на банковата криза и засягане на по-голям брой участници в този сектор. Въпреки повишения риск във финансовата система, породен от отпадането на един от основните играчи и опасност от отпадане на втори, банките в България запазиха стабилността си. Обявените на 13.08.2016г. резултати от извършения преглед на качеството на активите и проведените стрес тестове за устойчивост на банките в България показват, че банковият сектор е стабилен, добре капитализиран и публична подкрепа на банки с ресурс, финансиран от държавния бюджет, не се налага.

Собствените приходи на общините в страната нарастват за пета поредна година през 2015г., като за този период кумулативният ръст е 28.0%, а само за последната година – 4.0%, при 3.7% за предходната година. През 2015г. обаче е прекъсната тенденцията на ръст в общите приходи, като е отчетен спад от 5.6% спрямо 2014г. Положителен фактор представлява повишението на дела на собствените приходи в общите, който след 39.1% през 2013г. и 38.0% през 2014г., достига 41.8% през 2015г. и това е най-високото му равнище от 2003г. насам. Запазва се възходящата тенденция, очертана при приходите от данъци и местни такси, като темповете им са съответно 4.0% и 5.3% и превишават отчетените за предходната година (3.7% и 4.4%).

След ръст от 15.3% за 2014г., през следващата година нивото на разходите за местни дейности и дофинансиране на държавните остава почти непроменено (ръст под 1%). С най-голям дял в структурата им (47.6%) се запазват разходите за издръжка, които бележат увеличение от 4.8% на годишна база.

След две поредни години на свиване на просрочените задължения на общините в страната, през 2015г. отново се наблюдава тяхното нарастване (19.2% на годишна база) и размерът им достига 189.9 млн.лв. (159.3 млн.лв. в края на 2014г.). Към края на третото тримесечие на 2016г. просрочените задължения отново се повишават до размер от 193.7 млн.лв. С най-големи просрочия през този период са общините Перник (16.9 млн.лв.), Сливен (15.3 млн.лв.), Кърджали (14.8 млн.лв.), Велинград (9.5 млн.лв.), Варна (8.5 млн.лв.), Доспат (6.0 млн.лв.). Известен спад се наблюдава в края на 2016г., когато просрочените задължения се свиват до 184 млн.лв.

През юни 2016г. са приети промени в Закона за публичните финанси, касаещи общини във влошено финансово състояние, като разпоредбите на закона дефинират набор от критерии за определянето на една община като община с финансови затруднения. Предвижда се процедура за финансово оздравяване на тези общини и въвеждане на оздравителен план, както и възможност за подпомагане с временен безлихвен заем от държавата, чиито параметри ще се определят от министъра на финансите. Към момента са отпуснати първите два безлихвени заеми – на общините Перник (4 млн.лв.) и Белово (2 млн.лв.), след като са одобрени оздравителните им планове.

През 2015г. населението в община Велико Търново продължава да намалява с темп, близък до отчетения за предходната година, който обаче е по-слаб от регистрирания за страната като цяло. Гъстотата на населението в общината се запазва на нивото от 2014г., а спрямо средното за България остава значително по-висока. Запазва се тенденцията на плавен слаб спад в дела на трудоспособното население в община Велико Търново, успоредно с аналогична за страната като цяло. Делът на трудоспособното население във Велико Търново остава по-висок спрямо средния за страната.

По данни на регионалното Бюро по труда безработицата в община Велико Търново към декември 2016г. е 3.7% и е сред най-ниските в страната.

Произведената продукция от предприятията в общината бележи увеличение за пета година подред, като темпът на ръст е 6.1%. Основен отрасъл с дял 38.8% се запазва преработващата промишленост, където произведената продукция се повишава с 8.8% на годишна база. Ръст

	<p>КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ Община Велико Търново Дългосрочен/ краткосрочен рейтинг: ВВ+/В Перспектива: положителна Рейтинг по национална скала: А- (ВГ) /А-2 (ВГ) Перспектива: положителна</p>
<p>Евлоги Георгиев 95, ет. 1 гр. София 1142</p>	<p>тел.:(+359-2) 987 6363 www.bcra-bg.com</p>

отбелязват и инвестициите в ДМА на предприятията в общината – 19.3%. Запазва се тенденцията предприятията в общината да генерират съвкупна печалба, която като цяло се повишава през годините, а само за последната година отчетеният ръст е 20.7%. В най-голяма степен за положителния финансов резултат допринасят търговският сектор и секторът на преработващата промишленост.

Община Велико Търново продължава да реализира положителен резултат от оперативна дейност, като през последната година (2016) той отчита ръст от 3.5% на годишна база, достигайки 3 942 хил.лв. Резултатът от инвестиционна дейност е негативен, в размер на 2 357 хил.лв. и се покрива от оперативния излишък, така че нетният паричен поток е положителен, в размер на 1 585 хил.лв.

Следва да се отбележи, че след като през периода 2013-2015г. общината отчита дисбаланс между държавни и местни дейности, то през 2016г. несъответствието е изчистено.

Собствените приходи на общината през 2016г. се характеризират с ръст от 9.7%, в т.ч. повишение от 17.3% на данъчните приходи. Структурата на данъчните постъпления се запазва доминирана от данъка върху недвижимите имоти с дял 41.5% и приходи, които нарастват със 7.5%. Водещи при неданъчните приходи са таксите, приходите от които се повишават с 4.0% на годишна база. С най-голям дял е такса битови отпадъци (73.4%), при която е налице повишение от 2.6%. Приходите от продажба на общинско имущество през 2016г. са в размер на 735 хил.лв., което е с 18.6% по-малко от 2015г. Понижението обаче не се оценява негативно с оглед непостоянния характер на този приходоизточник.

Разходите за заплати и осигуровки запазват стабилната си възходяща тенденция, като за последната година повишението им възлиза на 18.7%, докато издръжката нараства със значително по-слаб ръст (3.3% на годишна база). Капиталовите разходи с бюджетни средства продължават да растат, като през 2016г. достигат 6 227 хил.лв., което представлява ръст от 33.5%.

Към края на 2016г. община Велико Търново отчита просрочени задължения в размер на 2 720 хил.лв., при 3 780 хил.лв. година по-рано.

Структурата на разходите по функции¹ на община Велико Търново за 2016г. се запазва доминирана от разходите за благоустрояване, въпреки понижението на дела им с 3.7 п.п. до 44.8%. За сметка на него се повишава тежестта на разходите в икономически дейности и услуги, достигайки 10.4% (6.6% за 2015г.). Втори по значимост са разходите за общи държавни служби с дял 14.4% (13.8% за 2015г.), а трети – разходите за културни дейности (13.5%, 15.0% за 2015г.).

Инвестициите с бюджетни средства за благоустрояване през 2016г. са в размер на 4 335 хил.лв., което представлява ръст от 29.0% и дял 69.6% от капиталовите разходи с бюджетни средства. 1 790 хил.лв. общината е вложила в ремонт на улици и тротоари в гр. Велико Търново. Още 309 хил.лв. са инвестирани в реконструкция на уличната мрежа на територията на кметствата и кметските наместничества в общината. Като цяло 85.2% от инвестициите по функцията (3 694 хил.лв.) са насочени за изграждане, ремонт и поддръжка на уличната мрежа.

По отношение на проекта за втори воден цикъл е налице значително забавяне в процедурите на ОПОС 2014-2020.

501 хил.лв. са инвестирани в консервация, реставрация и експониране със защитно покритие на „Шишманова баня“, гр. Велико Търново. Проектът („Културното наследство на Велико Търново във фокуса на Европейското културно многообразие“) е финансиран чрез Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009–2014 и е на стойност 725 хил.лв. Предвижда се „Шишмановата баня“ да стане арена на открити уроци по история през март 2017г. според условията на проекта.

През последната година общината е стартирала няколко значими проекта по новите оперативни програми „Региони в растеж 2014-2020“ и „Добро управление 2014-2020“ на обща стойност 15.8 млн.лв.

След значителния размер на общата капиталовата програма (с всички източници на финансиране) през 2015г., когато тя достига 45 599 хил.лв., през 2016г. обемът ѝ се свива до 9 447 хил.лв. Тази динамика се определя от края на предишния програмен период, когато следваше да бъдат приключени множество проекти в процес

¹ Местни дейности и дофинансиране на държавните дейности.

на реализация. Същата причина обуславя и промените в структурата на източниците на финансиране на инвестициите на общината: ако през 2015г. делът на средствата по европейски програми достига 86%, то през последната година той намалява до 23%, а делът на собствените бюджетни средства е 12%.

Сравнителният анализ съпоставя основни финансови показатели на община Велико Търново със средните стойности за групата общини, административният център на които е и областен център (с изключение на София), изчислени на глава от населението. Данните за 2015г. показват, че по общи приходи и приходи за местни дейности община Велико Търново се позиционира около средните стойности за двете групи общини. При собствените приходи на глава от населението постигнатото равнище от Велико Търново е по-високо в сравнителен план, а по капиталови разходи с бюджетни средства на глава от населението равнището ѝ е по-ниско от средното за страната, но близко до средното за общините областни центрове.

През периода на актуализация кмет на община Велико Търново е Даниел Панов (ПП ГЕРБ), спечелил местните избори през есента на 2015г., като това е неговият втори мандат. Общинското ръководство продължава да съсредоточава усилия към развитието на потенциала на общината като атрактивна дестинация за културен туризъм чрез проекти за укрепване и социализация на историческите ценности, богат културен календар, включващ фестивали, културни програми, събори, изложения и др.

БАКР изготвя финансова прогноза на общината за периода 2017-2019г. Получените резултати показват, че при развитие, сходно с прогнозираното, община Велико Търново ще реализира положителен оперативен резултат през целия прогнозен период. Свободният паричен поток е положителен през първите две години и отрицателен през последната, но средствата по сметки го покриват изцяло.

Кредитният рейтинг на Велико Търново може да бъде повишен при затвърждаване на положителните тенденции, очертани за местната икономика (предприятията на територията на общината) – произведена продукция, инвестиционни разходи и др., осезаемо намаление на просрочените задължения, стабилно нарастване на собствените приходи, подобряване на позицията на общината в сравнителен план.

До понижаване на кредитния рейтинг може да доведе ново увеличаване на просрочените задължения и чувствителен ръст на задължениостта, свиване на собствените приходи или реализиране на отрицателен резултат от оперативна дейност.

Основни финансови показатели в лева

	(лева)	2016	2015	2014
Приходи за местни дейности, в т.ч.		32 450 811	17 832 091	28 824 963
Собствени приходи		27 190 937	24 793 328	22 594 635
- данъчни приходи		12 534 289	10 685 433	9 319 373
- неданъчни приходи		14 656 648	14 107 895	13 275 262
Субсидии и трансфери за местни дейности		5 259 874	-6 961 237	6 230 328
Капиталови разходи		6 227 229	4 664 151	4 436 842
Оперативен резултат		3 941 525	2 952 089	3 219 339
Оперативен резултат преди лихви		4 189 217	3 151 304	3 287 789
Резултат от инвестиционна дейност		-2 356 595	-7 622 773	25 145
Дефицит/излишък за местни дейности		5 184 930	-4 670 684	3 244 484

Резюме на протокола от Рейтинговия комитет:

Членовете на Рейтинговия комитет разгледаха доклада за кредитен рейтинг на община Велико Търново и обсъдиха промените във факторите, определящи кредитния ѝ рейтинг. Беше отбелязано нарастването на положителния оперативен резултат, възстановяването на баланса между местни и държавни дейности, свиването на просрочените задължения. Беше разгледано позиционирането на общината в сравнителен план, както и резултатите от изготвената прогноза, които показват благоприятно развитие в краткосрочен и средносрочен план.

Предвид специфичния рисков профил на общината, както и състоянието на общата законова регулация на общините в България, базовият рейтинг беше определен на ниво ВВ+.

Дългосрочният рейтинг по националната скала А- (ВГ) и краткосрочният А-2 (ВГ) бяха присъдени въз основа на позиционирането на рейтинговите характеристики на общината в сравнителен план спрямо другите общини в България.

	КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ Община Велико Търново Дългосрочен/ краткосрочен рейтинг: BB+/B Перспектива: положителна Рейтинг по национална скала: A- (BG) /A-2 (BG) Перспектива: положителна
	Евлоги Георгиев 95, ет. 1 гр. София 1142

Рейтингите в таблицата са присъдени по предходната Методология за присъждане на кредитен рейтинг на община и не са директно сравними с рейтингите, присъдени след влизането в сила на актуалната методология от юли 2014г.

	Първоначален рейтинг 08.2007	Актуализация 10.2008	Актуализация 12.2009	Актуализация 24.09.2010	Актуализация 14.12.2011	Актуализация 31.10.2012	Актуализация 24.10.2013
Кредитен рейтинг на община Велико Търново							
Дългосрочен рейтинг:	BBB-	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB+	BBB+
Перспектива:	Положителна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг:	A-3	A-2	A-2	A-2	A-2	A-2	A-2
	Мониторинг 25.07.2014						
Дългосрочен рейтинг:	BBB+ (под наблюдение)						
Перспектива:	-						
Краткосрочен рейтинг:	A-2 (под наблюдение)						
Краткосрочен рейтинг:	A-2 (под наблюдение)						